

La cala de Sa Tuna com a port natural (I)

De bell antuvi s'ha de dir que, com a port natural, la cala de Sa Tuna té molt poca importància. És a recés del garbí, del migjorn i del xaloc, però aquests vents, tot i bufar fort, no aixequen gaire mar. Ben al contrari de la tramuntana, el gregal i el llevant, davant dels quals la cala de Sa Tuna no ofereix prou protecció. A més a més, l'espai interior de la cala és massa petit; les roques queden massa a prop del vaixell, i el deixen a mercè de qualsevol fallada de les àncores. És clar que la grandària del port està en relació amb la grandària dels vaixells. El de Sa Tuna és petit per a vaixells grans, però esdevé bastant satisfactori per a vaixells petits. Altrament, hi ha senyals que confirmen que la badia de Sa Tuna en temps reculats havia estat més gran i que l'acumulació de sediments portats des de terra i des de mar l'han anat reduint fins a deixar-la tal com és actualment.

Algunes circumstàncies ens confirmen la seva condició de port natural. La primera i més important és l'existència d'una torre de defensa a l'entrada de la badia, la qual, a principi del segle XIX, estava dotada d'artilleria i de guarnició. També les troballes submarines gregues i romanes de l'antiguitat, així com diverses àncores d'èpoques més modernes, demostren l'ús de la rada de Sa Tuna com a refugi.

És clar que Sa Tuna solament fou un refugi de pas. Altrament, hi hauria sorgit una població important, si els vaixells hi haguessin estat segurs i les muntanyes no haguessin dificultat, fins a fer-lo impossible, el transport de mercaderies per a llur càrrega i descàrrega. A mida que els vaixells s'anaven fent cada cop més grossos, el port de refugi era més perillós i menys utilitzat, fins que es va arribar a la situació d'avui, en què solament abruga les petites embarcacions esportives de la societat actual.

D'entre totes les troballes submarines destaca la gran àncora de "ruixó", que els més granats del poble han vist de sempre a Sa Tuna i que ha esdevingut el seu símbol emblemàtic. La gran àncora de ferro que embelleix la nostra platja es va trobar enrocada a sota ca s'Sastre (Triadú), i la van pujar els primers bussos que vingueren a Sa Tuna per a la pesca del corall. Hom pot dir, doncs, que va sortir del mar a final del segle passat.

És una àncora com les utilitzades pels pescadors, però molt més

grossa, ja que fa 2 metres i 82 centímetres d'alçada. Per tant, és molt més alta que qualsevol jugador de bàsquet. Una peça de ferro d'aquesta mida era excepcional a la seva època, perquè la indústria siderúrgica no estava desenvolupada, i tant les fargues de Catalunya com les *ferrerías* d'Euskadi, que eren les siderúrgiques d'aquells temps, tenien dificultats per obtenir peces de ferro grans. Fins i tot un simple eix de carro era una peça respectable i, sobretot, cara. Això era així perquè no obtenien el ferro en estat líquid, sinó en forma d'unnes boles pastoses les quals s'ha-

L'àncora de Sa Tuna, en una fotografia molt recent.

vien de treballar al martinet. Les fargues i les *ferrerías* van funcionar fins a l'últim quart del segle XIX, i el ferro que obtenien era d'excel·lent qualitat, per la qual cosa ha estat molt resistent al rovell.

L'àncora de Sa Tuna s'ha estat durant més d'un segle a diferents indrets de la platja, a voltes ajaguda, a voltes dreta, i fins i tot mig enterrada (així la recordo als anys quaranta). En els temps de la indústria del suro, fins la primera dècada del nostre segle, els tapers es divertien com podien i, a més de cantar a "La Cigala Beguena" i a d'altres agrupacions corals i de continuar cantant mentre treballaven, els diumenges baixaven a Sa Tuna (a peu, naturalment) per continuar cantant i fer un bon àpat tots plegats amb llurs famílies. Llavors, quan ja estaven ben menjats i ben beguts, feien demostracions de força. No oblidem que les facècies dels forçuts abunden i són més espectaculars quan l'element femení fa d'espectador... L'àncora, amb un pes de més de mitja tona, els donava l'oportunitat. Uns quants homes l'aixecaven a pes de braços i la canviaven de lloc; uns altres repetien la gràcia i la portaven més lluny. A veure qui era el més maco... Sense aquesta explicació seria difícil comprendre els nombro-

sos canvis d'emplaçament. Aquells tapers, amb la feina assegurada, eren feliços i es divertien sense televisió, ni cinema, ni discoteques, ni automòbils. Si algun viatge feien, era a peu, al Far de Sant Sebastià o a algun altre indret que els permetés anar i tornar amb llum de dia. La maquinària moderna i les multinacionals, però, els va acabar llevant la feina, i llavors van començar els mals temps per a aquells nostres avantpassats.

Actualment, la nostra àncora està instal·lada en el lloc més digne de la platja, al costat de la bandera de Begur i al damunt d'una grada que la protegeix i li dona vistositat. Hi ha, però, el temor generalitzat que perdi aquest emplaçament tan idoni per tal de deixar el seu lloc a les taules dels bars. Seria una llàstima que, per un motiu així, el símbol de Sa Tuna anés a raure a qualsevol racó.

Altres perills han assetjat la nostra àncora. El més gros fou el que s'esdevingué aquell dia que es va presentar un camió a Sa Tuna amb la intenció de carregar-la i endur-se-la. Vam tenir sort d'en Gervasi Sais, que ho va impedir amenaçant de trucar la Guàrdia Civil. Aquella gent deia que l'havien comprada a un begurenc. La fermesa d'en Gervasi els va fer veure que la compra, en tot cas, no l'havien pas fet a l'amo.

L'àncora té una germana bessona que fou trobada en el mateix lloc, la qual, segons em diu en Gervasi, va ésser hissada amb l'ajut d'uns bidons omplerts d'aire. El fet tingué lloc els primers temps de l'hotel de Cap Sa Sal i, per tant, aquesta segona àncora porta molts menys anys en contacte amb l'aire i ha estat menys afectada pel rovell. És als afores de l'antic hotel i, encara que m'agradaria molt veure-la, no penso pas anar-hi per por dels gossos. Els gossos d'ara són d'una altra mena que els d'abans. No solen estar lligats, n'hi ha més i són més perillosos.

Un dia vaig sentir la curiositat de saber quant pesa l'àncora de Sa Tuna. Amb paciència, vaig prendre-li totes les mides i el càlcul geomètric em va donar un volum de 89,3329 decímetres cúbics (o litres). Si bé en els càlculs he emprat algunes mides aproximades, crec que el resultat és prou exacte. Multiplicant el volum pel pes específic del ferro, que és de 7,87 quilos per decímetre cúbic, obtenim el pes de l'àncora,